

KESKKONNAMINISTEERIUM

Konverents „ÜPP 2020. Jätkusuutliku põllumajanduse poole“

Milline ÜPP hoiaks keskkonda?

Harry Liiv

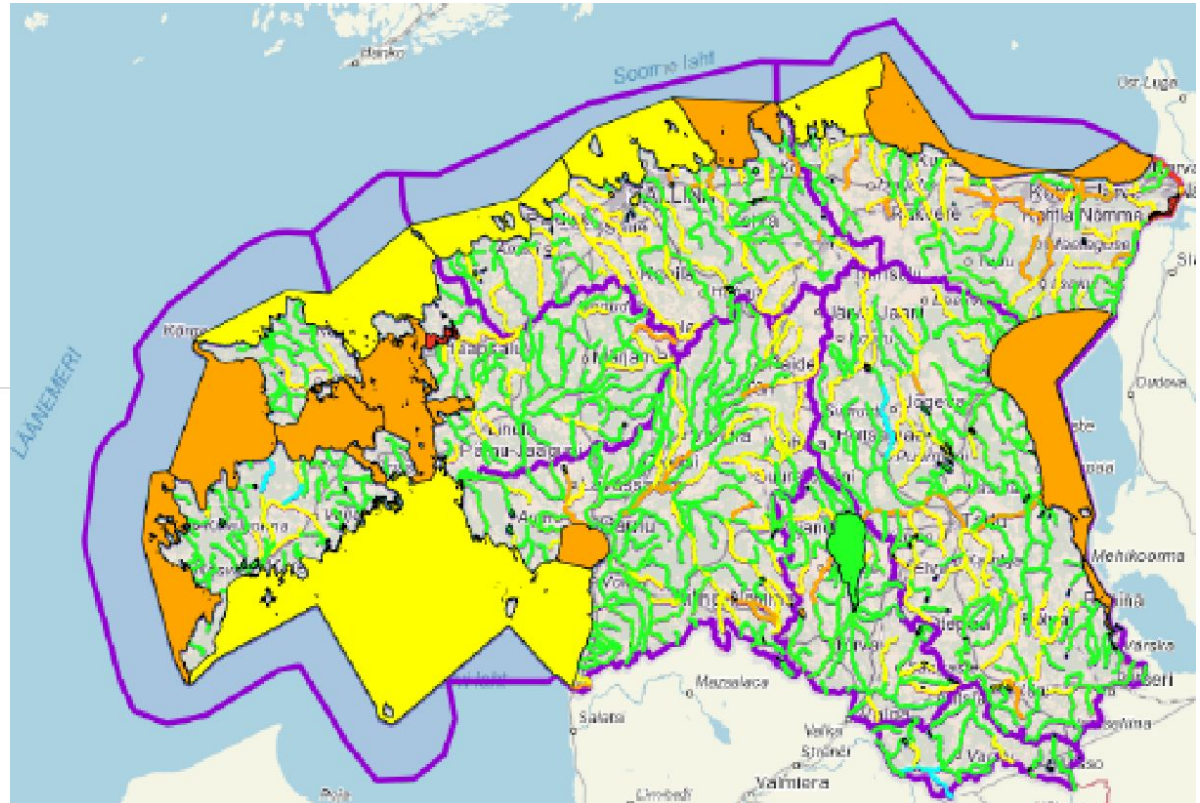
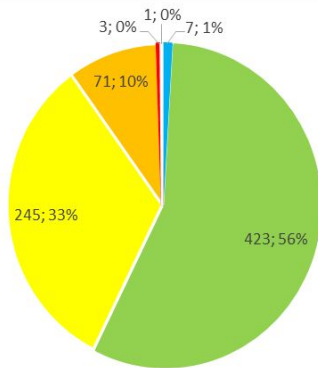
Keskkonnaministeerium / asekantsler

1.September 2017

- Põllumajandustegevuse mõju keskkonnale – mida näitab seire ja keskkonnaandmed?
- Meetmed mõjude vähendamiseks - kuidas ÜPP võiks kaasa aidata meetmete elluviimisele?

Eesti vete seisund 2015 a (750 pinnaveekogumit)

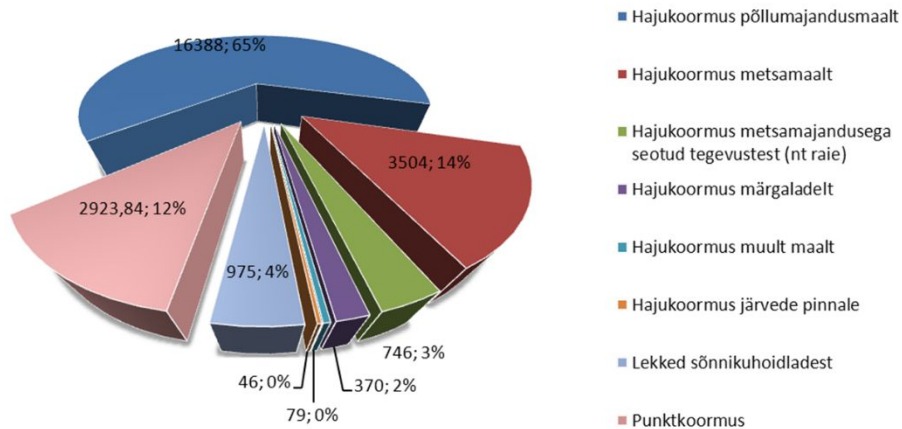
väga hea	7 (1%)
hea	423 (56%)
kesine	245 (33%)
halb	71 (10%)
väga halb	3 (0%)
hindamata	1 (0%)

Eesmärk jõuda sinna et kaardilt nähtuks ainult sinine ja roheline värv!

Maismaalt vette jõudev lämmastiku ja fosforikoormus

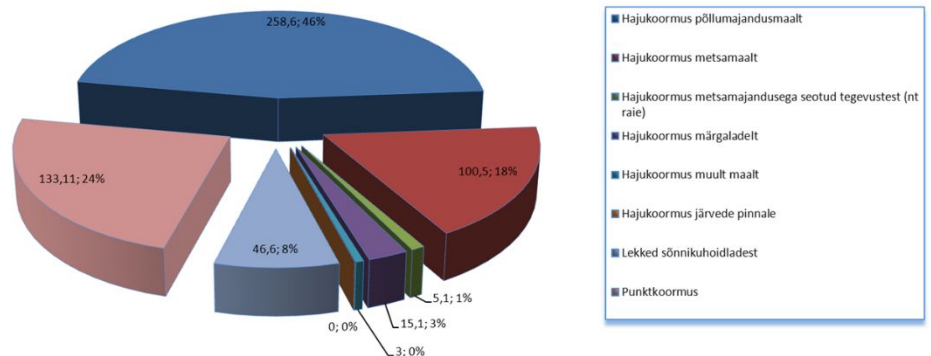
Kogukoormus, N/ t/a

2010 - 2015 a seireandmete tulemused näitavad, et **75** veekogumit on mitte heas seisundis just liigse toitainete (N ja P) sisalduse tõttu. 2010 - 2014 oli see arv väiksem - **66**

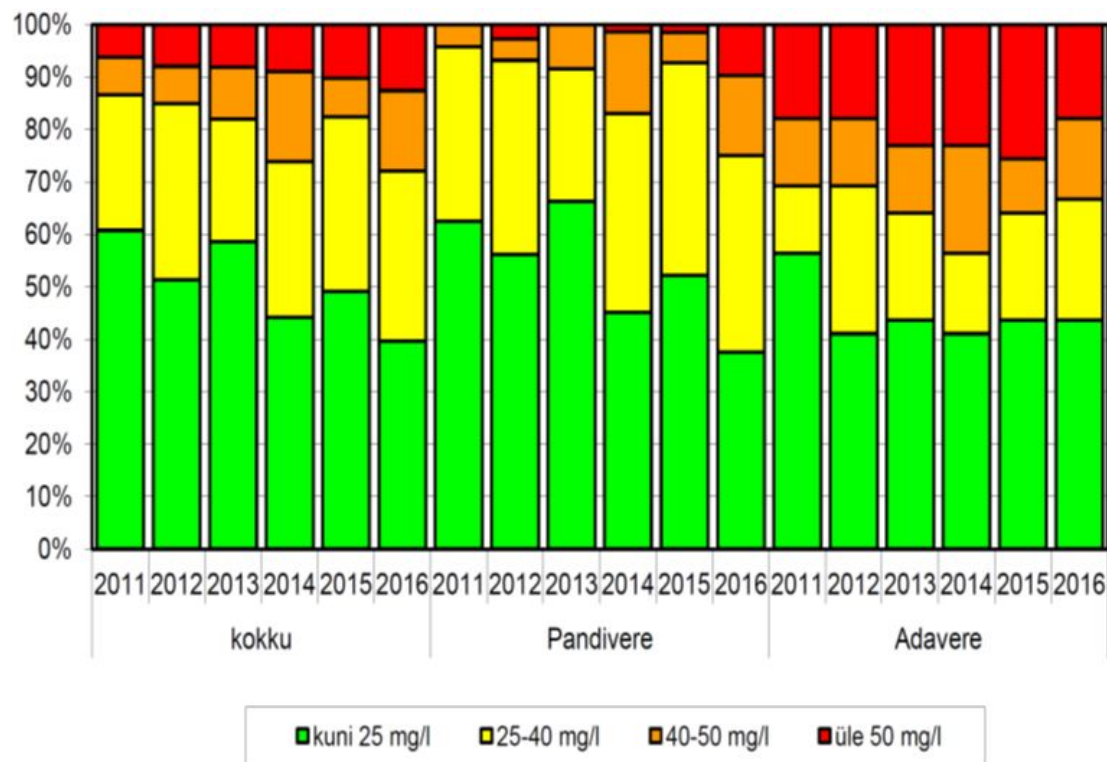
Hajukoormus põllumajandusmaalt annab suurima panuse toitainete (P ja N) koormuse osas!

Kogukoormus P/ t/a

Mida näitab meie NTA põhjaveeseire nitraatide sisalduse osas?

- 112 seirepunkti - nitraatiooni (NO_3^-) sisaldus põhjavees näitab kasvavat trendi
- NO_3^- sisaldus vees üle 50 mg/l ei ole enam inimesele joogiveena ohutu
- Võrreldes 2016.a. NO_3^- sisalduse tulemusi pikaajalise (2001-2016) keskmisega, on kogu NTA-l NO_3^- sisaldus kasvanud 68% ja vähenenud 23% seirepunktides
- Pandivere alal kasvanud 85% ja vähenenud 10% seirepunktides, Adavere alal kasvanud 36% ja vähenenud 46% seirepunktides.

Allikas: EKUK 2016

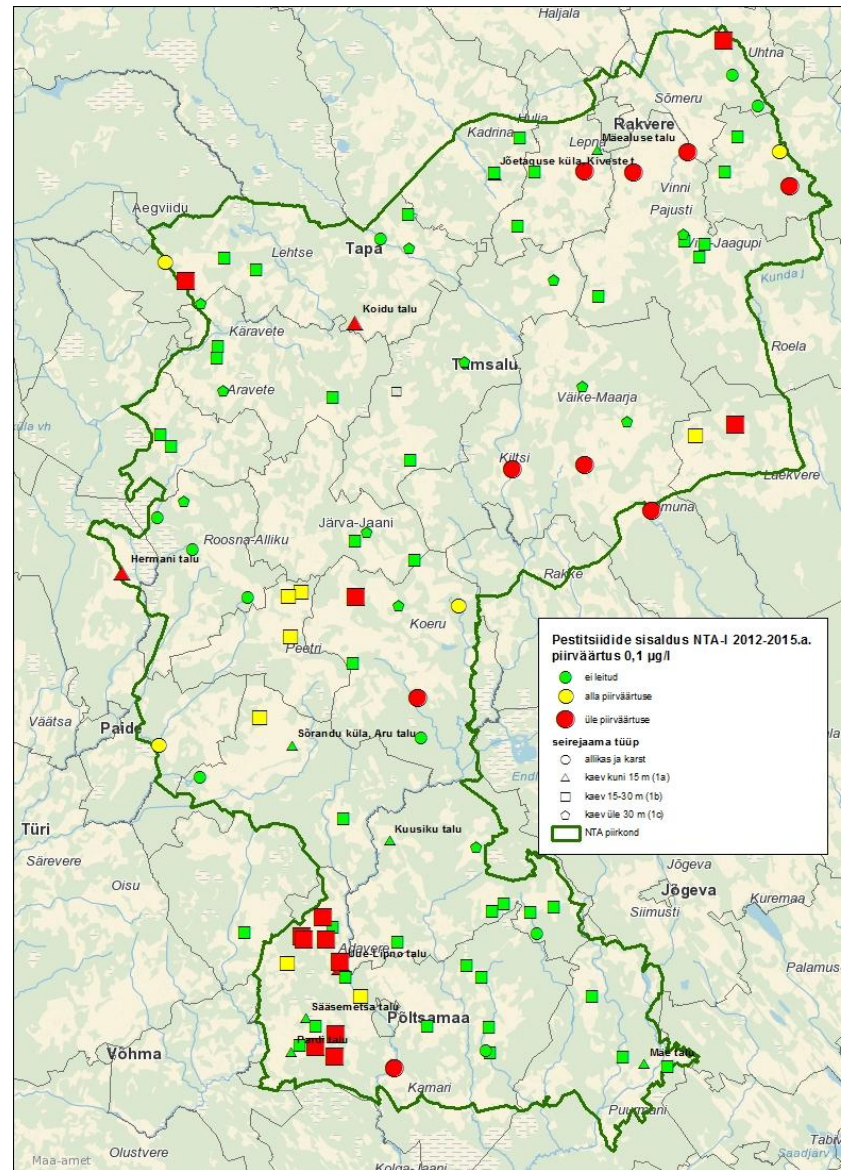
Mida näitab meile NTA põhjaveeseire taimekaitsevahendite sisalduse osas?

Taimekaitsevahendite jäägid 2012-2015

- 35% punktides leiti pestitsiide,
- 22% punktidest ületas pestitsiidi sisaldus joogivee ja põhjavee piirväärtust - 0,1µg/l

Selline vesi ei ole joomiseks!

	kokku	Leitud	Üle piirnormi
Allikad ja karst	23	14	10
Kaevud 1a (sügavusega5-15m)	10	4	3
Kaevud 1b (sügavusega 15-30 m)	64	21	12
Kaevud 1c (sügavusega üle 30 m)	12	0	0
	109	38	24

Mida näitab meile NTA põhjaveeseire taimekaitsevahendite sisalduse osas?

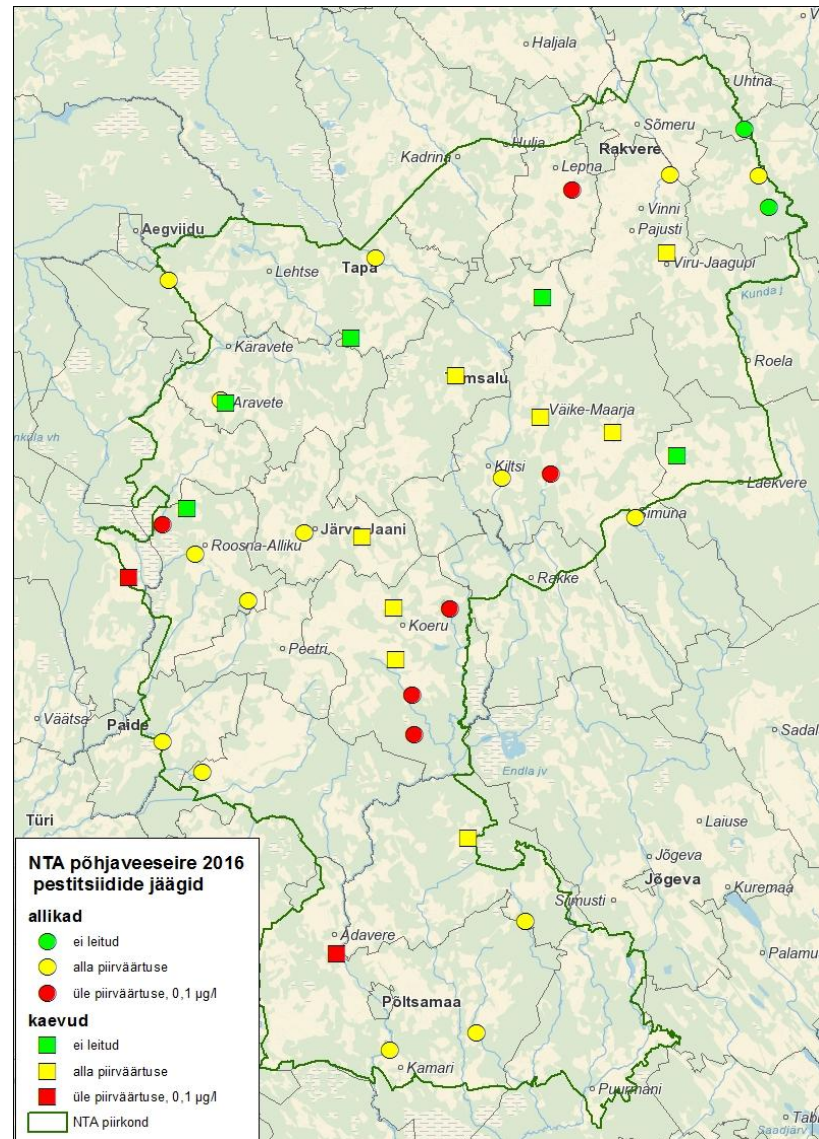
2016. a oli seires 38 punkti:

- 23 allikat,
- 12 sügavat kaevu,
- 3 madalat kaevu

Tulemused:

Pestitsiid	leitud	üle määramispiiri	üle piirnormi
1 Kloridasoon-desfenüül (Metabolit-B)	20	17	4
2 AMPA ((Aminomethyl)phosphonic acid)	7	7	4
3 Tritosulfuron	6	6	0
4 Glüfosaat	3	2	1
5 Metasakloor	2	1	0
6 Tebukonasool	2	1	0
7 Bentasoon	2	1	0
8 Boskaliid	2	2	0
9 Klotianidiin	1	1	0
10 Tiامتوكساام	1	1	

Allikas: EKUK 2016

Taimekaitsevahendid pinnaveekogudes

- Alates 2016. a määratakse taimekaitsevahendite sisaldust pinnaveekogudes igal aastal
- 2016. a oli seires 8 jõge - Jänijõgi, Räpu jõgi, Alastvere peakraav, Emajõgi, Pedja jõgi, Piusa jõgi, Põltsamaa jõgi, Võhandu jõgi

- Taimekaitsevahendite jäägid kõikides jõgedes, sisaldus üle 0,1 µg/l:
 - ✓ Emajõgi (Kavastu) – glüfosaat 0,6µg/l, propamokarbhüdrokloriid 0,47 µg/l
 - ✓ Räpu jõgi (Arkma) – klordiasoon-desfenüül 0,16 µg/l
 - ✓ Piusa jõgi (Värska- Saatse mnt) – glüfosaat 0,11 µg/l
 - ✓ Võhandu jõgi (allpoolRäpinat) – glüfosaat 0,11 µg/l

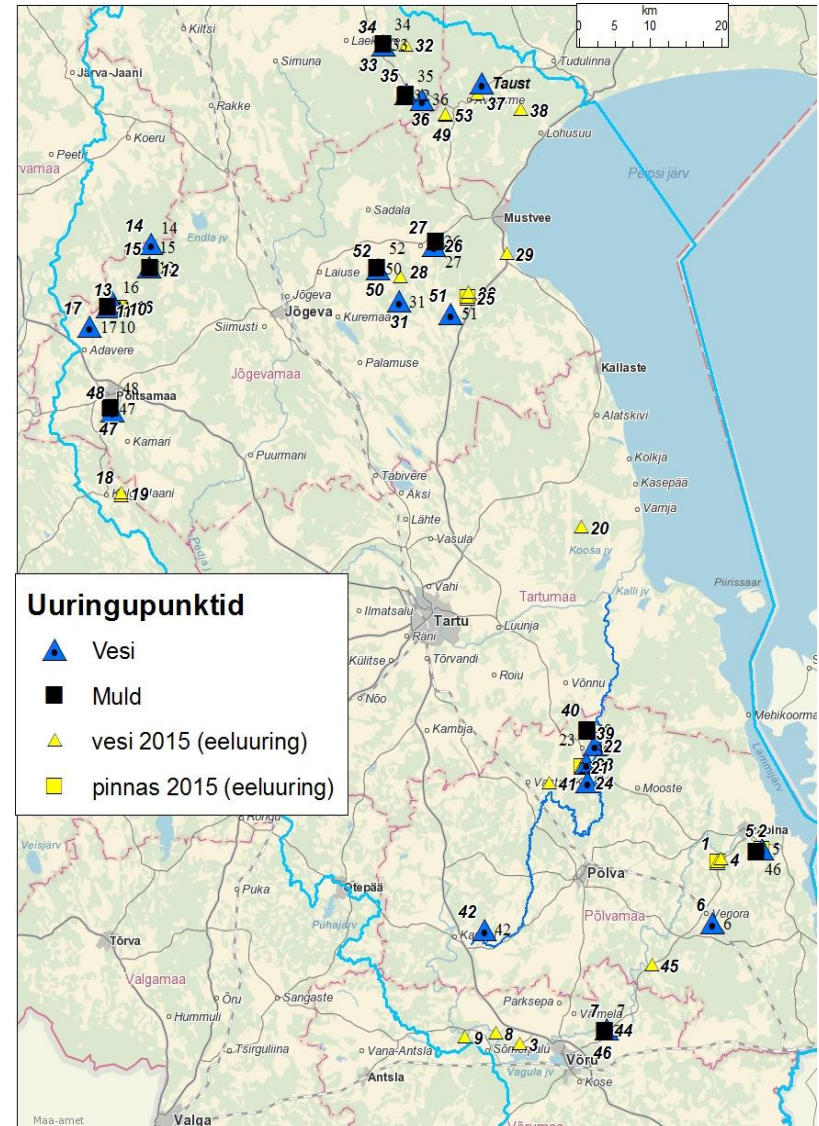
Põllumajandusliku koormuse vähendamise meetmed veemajanduskavades 2015-2021

Kokkuvõtvalt:

- Järelevalve tõhustamine ja suunamine probleemsetesse veekogumitesse (veeseaduse ja selle rakendusaktide täitmise osas)
- Jätkuv panustamine loomapidamiskomplekside (s.h sõnnikuhoidlate) korrastamisesse
- Toitainete bilansi koostamine
- Põllumajandustootjate teadlikkuse tõstmine, nõuandeteenused
- Täiendavate meetmetena hooldatavad puhvervööndid veekogude kallastel, talvise taimkatte ja viljavahelduse rakendamine, väetamistehnoloogia uuendamine
- Eesvoolude keskkonnameetmed - voolusängide puhastamine risust, settebasseinide rajamine jms

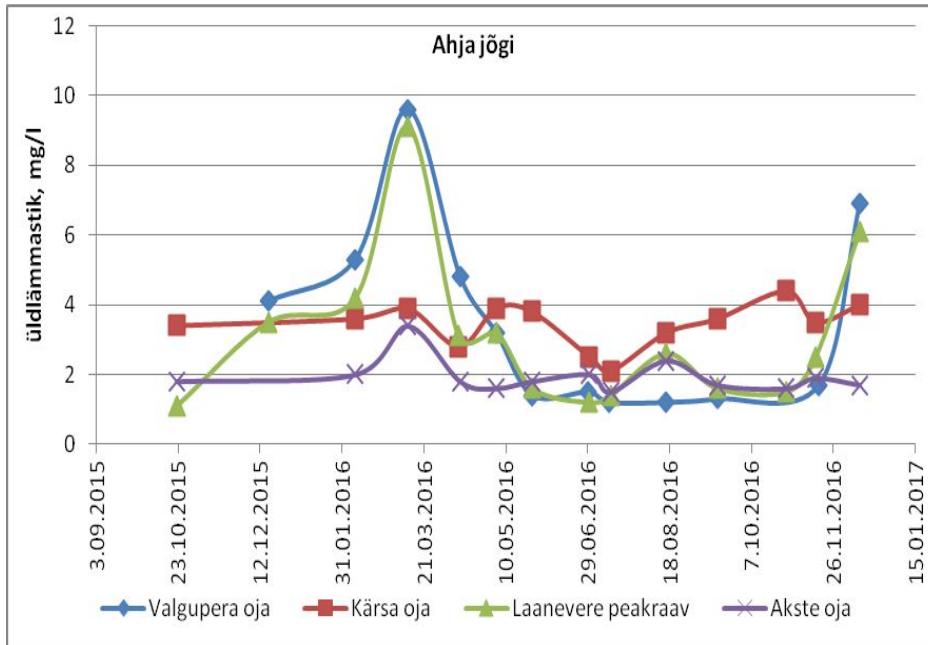
Uuring: Peipsi alamvesikonna hajukoormusallikate täpsustamine ja asjakohaste meetmete väljapakkumine

- 2015-2017 a viis OÜ KUK läbi uuringu Peipsi alamvesikonna hajukoormusallikate täpsustamiseks ja asjakohaste meetmete väljapakkumiseks
- Kaardistati Peipsi alamvesikonna koormusallikad
- Analüüsimiseks valiti välja 21 pinnavee punkti 5 jõe valgjalal ja 11 pinnase punkti
- Kõikide pinnavee punktide kohta arvutati välja lämmastiku ärakandekoefitsendid
- Pakuti välja meetmed põllumajandusliku hajukoormuse mõju vähendamiseks

Uuring: Peipsi alamvesikonna hajukoormusallikate täpsustamine ja asjakohaste meetmete väljapakumine

- Lämmastiku kõige intensiivsem välja leostumine toimub talvel ja varakevadel

Lämmastiku sisaldus Ahja jõe uuringupunktides

Haritava maa osakaal ja kultuur		Üldlämmastik	
		mg/l	kg/ha/a
Intensiivne põllumajandustootmine haritav maa 75-100%			
peamiselt teravili		7-14	40-46
maaviljelus, haritav maa 50-75%			
peamiselt teravili		5-12	13-37
maaviljelus, haritav maa 20-50%			
peamiselt teravili		2,1-9,6	9-12
peamiselt rohumaa		1,9-6,2	1,5-20
Taust haritavat maad alla 20%			
heinamaa/võsa,		2,1-5,8	3-11,5

- Mida suurem põllumajandusmaa osakaal veekogu valglas, seda suurem on lämmastiku ärakanne

Uuring: Peipsi alamvesikonna hajukoormusallikate täpsustamine ja asjakohaste meetmete väljapakkumine

Välja pakutud meetmed:

- Põlluraamatus kajastatud andmete esitamine riigile ja avalikustamine
- Luu põllumajandusandmete (näit PRIA) kajastamiseks andmebaasimoodul keskkonnaregistri juurde
- Rakendada „saastaja maksab“ printsiipi - põllumeeste loastamine
- Määrata kindlaks põllumajandusettevõtete omaseire väljalaskmed (näit veekogudesse suubuvad kraavid)
- Tõhustada järelevalvet keskkonna nõuete täitmisel sh põlluraamatu täitmise üle. Seirata Hea põllumajandustava rakendamist
- Mõõtmistepõhine toitainete doseerimine
- Põllumajandustootjate keskkonnateadlikkuse tõstmine

Uuring: Loomakasvatustevõtete sõnnikukäitluse ja sõnnikuhoidlate inventuur 2016- 2017

- Kontrolliti 610 veise-, sea- ja lambakasvatust
- Üldjoontes vastas nõuetele 67%
- Sagedamini tuli rikkumisi ette väikese ja keskmise suurusega farmides (kuni 300 LÜ)
- Keskmistes farmides on probleemiks sõnnikuhoidla mahutavus ning virtsakaevude puudumine
- Alla 50 LÜ-ga farmides on sage ka sõnnikuhoidla puudumine

Ebapiisava mahutavusega sõnnikuhoidla

Uuring: Loomakasvatusevõtete sõnnikukäitluse ja sõnnikuhoidlate inventuur 2016- 2017

- 2009-2010 NTA-I korraldatud inventuuri käigus oli nõuetekohaseid hoidlaid 50 % kontrollitutest
- Saab järeldada, et suuremate põllumajandusevõtete sagedasem kontroll on andnud tulemusi ning olukord on natuke paranenud
- Ressursse tuleb suunata keskmiste ja väikeste tootjate sõnnikumajanduse korda saamiseks

Lekkiv tahesõnnikuhoidla

Millega peaks arvestama ÜPP?

Mõned mõtted - tuginedes seirele, VMK-le ja uutele uuringutele:

- ÜPP peaks toetama kõiki VMK-des ette nähtud tegevusi, mis on suunatud põllumajandusliku koormuse mõju vähendamiseks
- Tuleks välja töötada spetsiaalsed toetuskeemid halvas seisundis olevate veekogumite seisundi parandamiseks
- Seire näitab taimekaitsevahendite jääkide jõudmist vette - tuleks toetada meetmeid taimekaitsevahendite kasutamise vähendamiseks
- Maaparandussüsteemide keskkonnasõbraliku hooldamise toetamine ja veekaitseliste tehniliste lahenduste sh lodude rajamise toetamine, sh riigi poolt korrashoitavatel eesvooludel

.....jätk

- Tuleks luua toetuskeemid, mis motiveeriks tootjaid enam keskkonnanõudeid järgima
- Toetuse saajatele määrata keskkonnaseire kohustus, et oleks võimalik hinnata nende tegevuse mõju keskkonnale
- Jätkuvalt on vaja toetada sõnnikuhoidlate rekonstrueerimist ja rajamist
- Keskkonnaandmed näitavad, et probleemiks on sügisene väetamine - toetustega tuleks soodustada sügisese väetamise varasemat lõpetamist

KESKKONNAMINISTEERIUM

Aitäh!

Harry Liiv

harry.liiv@envir.ee